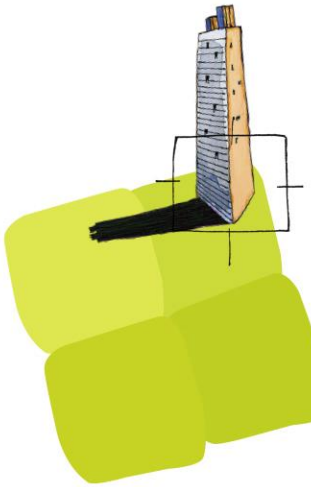
BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Gemeente Borger-Odoorn
T.a.v. de heer H. de Gucht en de heer R. Krikke
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

kenmerk 000707 **projectnummer** 030.00.00.50.00
datum 17-06-2021 **behandeld door** Pieter Schollema
onderwerp Aanbieding stappenplan en investeringsvoorstel Omgevingsvisie Borger-Odoorn

Geachte heren, beste Honny en Ronald,

De uitgangspunten zijn bepaald. De raad stelde de nota van uitgangspunten voor de Omgevingsvisie vast. Hiermee klonk het startschot voor de volgende fase; het proces om te komen tot de Omgevingsvisie zelf.

Graag helpen wij om ook deze stap te zetten. Ons plan van aanpak is gebaseerd op de gestelde uitgangspunten. Het kent een intensief proces met gesprekken met betrokkenen binnen en vooral buiten het gemeentehuis. De stap van gemeente naar gemeenschap zetten we ook bij het maken van de visie. Ons voorstel gaat uit van ‘samen op’.

Een intensief proces kost tijd en geld. Het investeringsvoorstel aan het slot van onze aanbieding probeert dit te vangen in bedragen. Scherpere keuzes in zelfwerkzaamheid vanuit het gemeentelijke projectteam of het bijstellen van ambities kunnen de investering wellicht temperen. Wij bewegen graag mee in de keuze die u uiteindelijk maakt zonder op voorhand op de ambities in te boeten.

Wij gaan graag het gesprek aan over het vervolg en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Pieter Schollema

BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50, 9401 GN Assen **T** 0592 316 206
E info@bugelhajema.nl **W** www.bugelhajema.nl
Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

Stappenplan voor de Omgevingsvisie Borger Odoorn

Vooraf

De stap naar de Nota van Uitgangspunten is gezet. Tijd om vooruit te kijken naar komend jaar. Onderstaand een opzet van het stappenplan richting de Omgevingsvisie. Dit stappenplan dient twee doelen:

1. Grip krijgen op de stappen en planning zodat de overige activiteiten in het programma Omgevingswet en andere visie- en kaderstellende projecten binnen de gemeente, hier op in kunnen spelen.
2. Grip krijgen op stappen en werkzaamheden als opmaat naar de zakelijke kant van de samenwerking.

Proces

In grote lijnen kent het vervolg richting Omgevingsvisie een drietal stappen. Deze vormen de ruggengraat van de aanpak:

- STAP 1: Verbreden en verdiepen op basis van de Nota van Uitgangspunten.
- STAP 2: Uitwerken en terugleggen.
- STAP 3: Besluiten.

Onderstaand worden ze besproken en van een eerste globale planning voorzien.

Stappen en planning

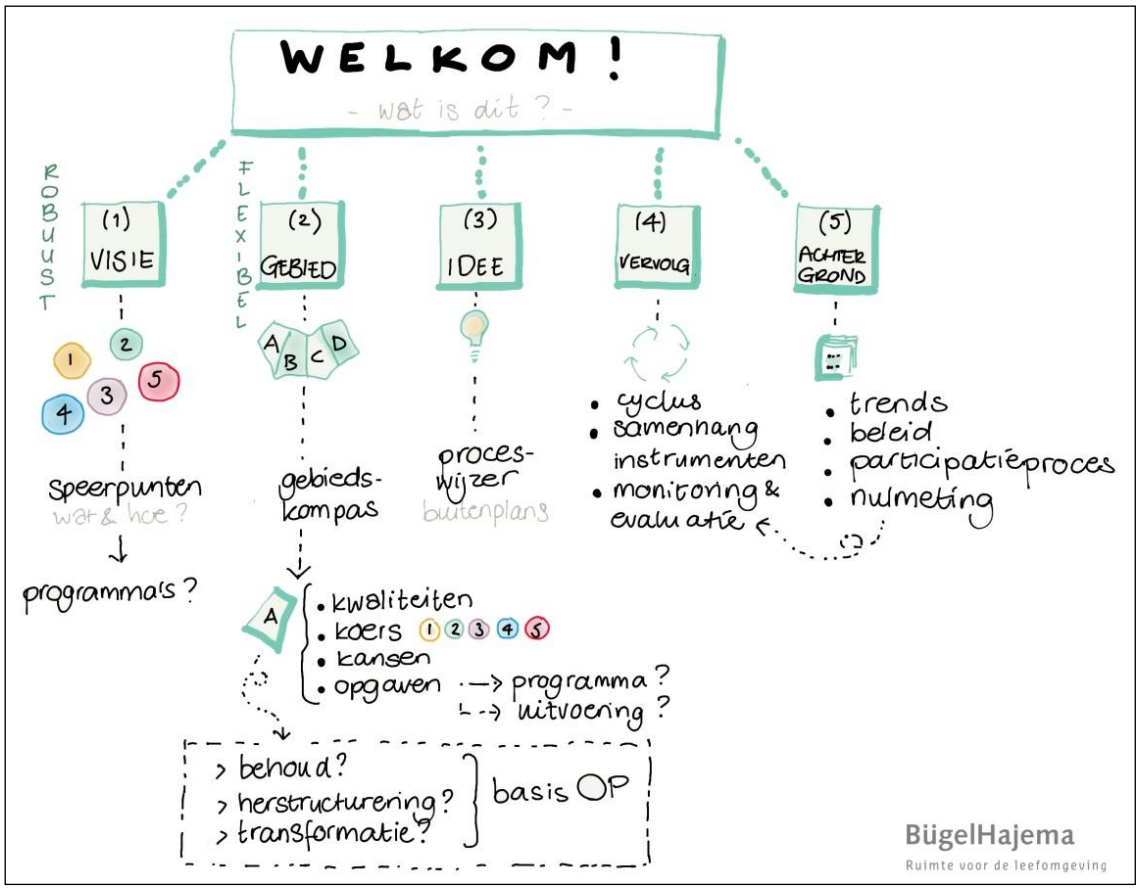
Voorafgaand aan de feitelijke werkzaamheden is tijd en aandacht nodig voor uitwerking van planning en activiteiten. Dit kan nog voor de zomervakantie plaatsvinden. Afstemming met andere visie- en kaderstellingstrajecten binnen de gemeente past daarbij. Dit noemen we voor het gemak STAP 0; voorbereiding aanpak en procesontwerp.

Uitgangspunt is om de Omgevingsvisie medio 2022 vast te laten stellen door de gemeenteraad. De gemeenteraadsverkiezingen zorgen voor een besluitvorming in twee stappen. Het huidige college en de huidige raad doen de voorbereidingen, het nieuwe college en de nieuwe raad besluiten. Dit geeft op hoofdlijnen de volgende planning:

- STAP 0: juli 2021
- STAP 1: september 2021 – november 2021
- STAP 2: december 2021 – januari 2021
- STAP 3: februari 2021 – juli 2022

Voordat de inhoud van de stappen aan de orde komt, onderstaand een schematische weergave van de uiteindelijke Omgevingsvisie. Deze weergave gaat uit van een digitale opzet (website) waarbij op het startscherm de hoofdbestanddelen van de Omgevingsvisie worden vermeld. De eerste drie stappen van het proces om tot een Omgevingsvisie te komen werken we met dit hulpmiddel verder uit.

Schematische Opzet Omgevingsvisie

STAP 1 –VERBREDEN EN VERDIEPEN

Uitgangspunt bij deze stap is de Nota van Uitgangspunten. We gaan de samenhangende uitgangspunten die hebben geformuleerd verder uitwerken tot speerpunten (1 Visie).
Ook gaan we de gebieden voor de gebiedskompassen definiëren (2 Gebied). Tot slot gaan we in stap 1 het gesprek voeren over de taak en rolopvatting van de gemeente, de raad en het college. Dit zal worden verwerkt in de proceswijzer (3 idee) en de uitwerking van de beleidscyclus (4 vervolg).

We beginnen met het opstellen van de **gebiedsgerichte waardenkaart**. Dit is een gebiedsgerichte kaart waarin de waarden van die betreffende gebieden zijn verwoord. Dat kunnen ruimtelijke waarden zijn (historisch lint, openheid, zichtlijn), maar ook sociale waarden als samenwerking, noaberschap of zelfredzaamheid. Deze waarden vormen de gebiedsgerichte basis bij alle

ontwikkelingen de zich in de komende jaren voordoen. Deze kaart is de eerst stap richting de gebiedskompassen.

We gebruiken de Nota van Uitgangspunten (waaronder de resultaten van de enquête) en de Toekomstvisie/structuurvisie als input voor de concept-kaart. Deze concept-kaart nemen we daarna bij alle bijeenkomsten mee voor verbreding, verdieping en controle.
Met de **projectgroep** beleggen we een eerste sessie om de waardenkaart te bespreken.

Het lijkt ons goed om zo snel mogelijk een **sessie met de raad** te plannen over hun rol en taakopvatting over de Omgevingswet. Vanzelfsprekend gaan we ook met het **college** hierover in gesprek. Het betreft immers een gesprek over de opstelling van de gemeente ten opzichte van de buitenwereld, maar zeker ook de samenwerking tussen raad en college. Een eerste verkenning heeft onlangs plaatsgevonden, een vervolg is gewenst. De rol van het gedachtengoed van Cittaslow is bij de behandeling van de nota uitdrukkelijk onderwerp van discussie geweest. Dit vraagt een duidelijke positionering voor het vervolg.

Om de gemeentelijke organisatie betrokken te houden bij de Omgevingsvisie kunnen we een **Dag van de Omgevingsvisie** voor de hele organisatie organiseren. Dit doen we door middel van een digitaal festival[1] met diverse workshops. De Omgevingswet raakt de organisatie op vele plekken en alle lagen. Het wezen van de wet vraagt om een verschuiving in de beleidsvorming en uitvoering, van sectoraal naar integraal, van controle naar vertrouwen, van inspraak naar participatie en co-creatie, en stelt het initiatief centraal boven het beleid. De leefomgeving wordt niet langer gevangen in plannen met een beperkte houdbaarheid. Plannen worden mogelijk in een dynamische beleidscyclus. Deze aanpak heeft verregaande gevolgen voor de wijze van werken van de ambtelijke organisatie en het openbaar bestuur. Dat betekent ook dat zaken als bewustwording, kennisopbouw en –deling en het breed betrekken van de organisatie en externe partners wezenlijke stappen zijn.
Doel is op een leuke en energiegevende manier (opnieuw) kennis te maken met doel en inhoud van de Omgevingswet. Omdat er eerder al iets soortgelijks is georganiseerd nemen we dit als optie op.

In de Nota van Uitgangspunten is de keuze gemaakt om de herijking van de Toekomstvisie te integreren in de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is een integrale visie die gaat over de gehele fysieke leefomgeving. Omdat expliciet de keuze is gemaakt geen aparte Toekomstvisie op te stellen wordt dit nog meer benadrukt. Daarom stellen we voor een **werksessie met collega's van het sociaal domein** te plannen.

De **interne en externe kennispartners** die we tijdens het in het proces van de Nota van Uitgangspunten hebben gesproken nodigen we uit voor een verdiepende sessie waarin we gaan kijken naar de speerpunten en uitdagingen in de gebieden. De deelnemers die tijdens de eerste

[1] wachtwoord: #Westerkwartier2020

sessie hebben aangegeven in de kopgroep te willen zitten betrekken we hier bij. Tijdens deze sessie kunnen bijvoorbeeld ook lokale ondernemers en andere betrokken inwoners worden uitgenodigd. De definitieve samenstelling bepalen we later en samen.

Voor verbreding zoeken we uiteraard ook de **inwoners** op. De volgende groepen willen we betrekken:

- **Jongeren**: via scholen en de jongerenraad betrekken we deze groep. We hebben ervaring met het houden van een dag over de Omgevingsvisie op een middelbare school en het organiseren van een lesprogramma waarin leerlingen met onderwerpen uit de Omgevingsvisie aan de slag gaan. Het organiseren van deze dag is met de huidige corona-maatregelen niet haalbaar, maar na de vakantie waarschijnlijk wel. In overleg met de jongeren-ambtenaar bepalen we het exacte programma en onze bijbehorende inzet. Daarnaast leggen we contact met de jongerenraad om te bespreken wat hun rol kan zijn in het proces.
- We richten het digitale dorpshuis van de Omgevingsvisie in waar men informatie kan krijgen, een plek op de kaart kan markeren, informatie kan achter laten, gesprekken kan voeren etc. Op deze manier kunnen ook inwoners die normaal niet naar een informatieavond komen, maar wel mee willen denken (denk bijvoorbeeld aan **dertigers/veertigers** met een druk leven) hun inbreng leveren.
- We gaan met de verenigingen voor **dorpsbelangen** in gesprek over hun dorp/gebied. Hierbij bundelen we de dorpen, zodat we per sessie meerdere dorpen spreken. De gebiedsindeling gebruiken we hiervoor als basis.
- We zetten bewust in op het bereiken van de grote middengroep die zich doorgaans niet laat horen. We streven naar een zo goed mogelijke afspiegeling van de samenleving.
- We hebben vanuit Coronaperspectief de indruk dat na de zomer ook fysieke werkvormen en sessies weer mogelijk zijn. Mocht het tegendeel blijken, dan hebben we voor elke stap digitale alternatieven achter de hand.

STAP 2 – UITWERKEN TERUGLEGGEN

Ruwbouw Omgevingsvisie

Met alle input is het aan de projectgroep om gezamenlijk met ons de ruwbouw van de Omgevingsvisie vorm te geven.

Onder de titel 'B&W meets ruwbouw' geven college en MT in een (digitale) sessie nadere richting aangeven. Denk hierbij aan accenten, prioriteiten en uitwerking van de ruwbouw. Dit langs de eerdergenoemde vragen:

- Is het bestuur het eens met de opgaven?
- Welke opgaven worden nog gemist?
- In welke volgorde willen zij deze prioriteren?
- Wat is de rol van de gemeente bij de opgaven die zijn geformuleerd?

Volgende stap is een openbare bijeenkomst van de raad, waarbij bewoners en belanghebbenden van harte worden uitgenodigd, uitleg te geven over deze ruwbouw. Zo laten we zien wat er met hun inbreng is gebeurd. Tijdens de avond vindt een open dialoog plaats tussen inwoners en hun bestuur.. Onderschrijft de raad de opgaven uit de Omgevingsvisie en in welke volgorde willen we deze prioriteren? Bij welke opgaven is de rol van de overheid slechts agenderend en bij welke opgaven zou de overheid stimulerend als trekker of als uitvoerder moeten optreden? En desgewenst, welke opgaven worden nog gemist?

Een avond op een centrale inspirerende plek, in ieder geval buiten het gemeentehuis. . Daarbij is de kans aanwezig dat ook dit digitaal moet plaatsvinden. Als alternatief richten we een digitaal festivalterrein in waar de ruwbouw van de Omgevingsvisie de hoofdact is. Er is een centrale plek voor opening en toelichting en er zijn deelpodia met verdiepende gesprekken op thema's en er is ruimte om in kleine setting in gesprek te gaan.
Ander alternatief is een digitale informatieruimte waarin de ruwbouw van de Omgevingsvisie kan worden bekeken. Voor de verdere inrichting van de ruimte zijn ontzettend veel opties. Men kan met elkaar in gesprek gaan, er kunnen vragen worden achtergelaten, filmpjes gekeken etc. Via de volgende links kunnen jullie een beeld krijgen van beide vormen:

- Digitaal festivalterrein
- Digitale informatie ruimte

STAP 3 - BESLUITEN

In stap 3 werken we de Omgevingsvisie uit tot een ontwerp-Omgevingsvisie. Het college geeft de ontwerp-Omgevingsvisie vrij voor de (wettelijke) inspraak. Daarna wordt de visie ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Het huidige college en de huidige raad zetten de stappen richting de Ontwerp-Omgevingsvisie. De nieuwe raad na de verkiezingen van 2022 neemt de definitieve vaststelling voor haar rekening.

We maken een Omgevingsvisie die inhoudelijk voldoet aan alle eisen en wensen vanuit de Omgevingswet. Omdat we nog geen zicht hebben op het DSO en de digitale vereisten daarvan voor de Omgevingsvisie, kunnen we daar geen aanname op doen of zekerheid op geven op voorhand. Daar zal in de loop van komend jaar meer zicht op komen en bespreken we graag te zijner tijd.

Afstemming en overleg

In de stappen zit uiteraard het nodige overleg en proces rond de inhoud. Naast de stappen die we doorlopen om tot de Omgevingsvisie te komen zullen er gedurende het proces een aantal terugkerende afstemmingsmomenten zijn. Die zijn van belang om de afstemming met het programma als geheel te treffen en de afstemming met alle andere beleidstrajecten en visietrajecten binnen de gemeente. Uitgangspunt is immers dat het proces van de Omgevingsvisie op beide fronten de ruggengraat kan vormen en zo voor afstemming en aansluiting kan zorgen. De volgende overleggen worden in ieder geval voorzien:

- Afstemming Ronald en Pieter (en in voorkomende gevallen Renée), elke dinsdagochtend. Algemeen en op hoofdlijnen.
- Afstemming Omgevingsvisie en overige projecten, één keer in de drie weken op woensdagmiddag. In ieder geval tussen Ronald, Jaap, Pieter en Renée. Indien nodig zullen we ook met projectleiders van relevante projecten afspreken om tot een goede afstemming te komen.

Deels dus stappen in het reguliere werkproces en deels inhoudelijk gesprek met alle betrokkenen in de gemeente. Dit laatste vloeit voort uit de uitgesproken ambitie om met alle betrokken in en vooral buiten het gemeentehuis samen te werken bij het maken van de visie. Waarbij we langzamerhand weer meer ruimte zullen krijgen voor fysieke ontmoeting, maar de voordelen van digitaal ontmoeten zeker willen behouden.

Dit intensieve proces kost tijd en daarmee geld. In het hierna volgende investeringsvoorstel is dit uitgewerkt. De kosten kunnen op twee manieren beperkt worden; door de ambitie bij te stellen en minder te doen of door meer dingen zelf te doen. Dit voorstel is onze vertaling van de ambitie van de gemeente, waarbij wij de invulling verzorgen. We maken graag nadere afspraken over werkverdeling met meer ruimte voor zelfwerkzaamheid.

Bij de uitwerking van het proces van participatie stemmen we uiteraard af met de uitkomsten van het traject ‘visie op participatie’.

Investeringsvoorstel

Op basis van het stappenplan wordt onderstaand ingegaan op de bijbehorende investering. Het betreft nadrukkelijk een inschatting op basis van ervaringen waarbij een onderscheid bestaat tussen de procesinzet (overleg, afstemming en sessies over de inhoudelijke keuzes en tussenversies) en het maken van het product (waardenkaart, concept tot definitieve Omgevingsvisie en de benodigde digitale omgevingen). De inzet is gebaseerd op de planning dat in kwartaal 2 van 2022 de Omgevingsvisie wordt opgeleverd voor besluitvorming.

Proces		
STAP 0 & 1: Voorbereiding en Verbreden en verdiepen op basis van de Nota van Uitgangspunten		
Wat	**Wie**	**Kosten (per sessie/gesprek, inclusief voorbereiding)**
Voorbereiding: Procesontwerp en tijdlijn uitwerken inclusief startoverleg/werkoverleg	Ronald/Pieter en Renée	€ 5.000,--
Sessie rol en taakopvatting	raad	€ 2.000,--
Sessie rol en taakopvatting	college/MT	€ 2.000,--
Werksessie sociaal domein	collega's van het sociaal domein	€ 2.000,--
Werksessie speerpunten en gebied	interne en externe kennispartners (kopgroep)	€ 2.000,--
Sessie met jongerenraad	jongeren	€ 1.000,--
Gesprekken over dorpen[2] (per gesprek, uitgaande van clustering)	verenigingen voor dorpsbelangen	€ 2.500,-- per avond
Optie: Dag van de Omgevingsvisie	*Hele gemeentelijke organisatie*	*€ 6.000,--*
Optie: Dag over de Omgevingsvisie op middelbare school	*jongeren*	*€ 6.000,--*
Subtotaal(excl. opties)		**€ 16.500,--**
STAP 2: Uitwerken en terugleggen		
B&W meets ruwbouw	College en MT	€ 2.500,--
Openbare bijeenkomst van de raad over ruwbouw	Raad	€ 2.500,--
Subtotaal		**€ 5.000,--**

STAP 3: Besluiten		
Informatieraad voorafgaand aan besluitvorming	Raad	€ 2.500,--
Subtotaal		**€ 2.500,--**

[2] Borger-Odoorn heeft 25 officiële kernen. We stellen voor om gesprekken met meerdere dorpen tegelijk te voeren. Dat levert aan de ene kant efficiëntie op en kan aan de andere kant ook voor kruisbestuiving tussen de dorpen zorgen. De nadere clustering en dus het aantal avonden bepalen we in nader overleg.

Afstemming en overleg (per keer)		
Wekelijks voortgangsoverleg	Ronald en Pieter	€ 150,-- (35x= € 5.250,--)
Overleg projecten	Ronald, Jaap, Pieter, Renée	€ 300,-- (10x= € 3.000,--)
Overleg projectgroep	Projectgroep	€ 600,-- (4x= € 2.400,--)
Optie: Afstemming projectleiders relevante projecten	*Projectleiders en projectgroep*	*€ 500,--*
Subtotaal		**€ 10.650,-**
Overig (per week)		
Projectleiding algemeen		€ 400,-- (35x= € 14.000,--)
Projectondersteuning/communicatie/ secretariaat		€ 250,-- (35x= € 8.750.--)
Subtotaal		**€ 22.750,--**

Product		
STAP 1: Verbreden en verdiepen op basis van de Nota van Uitgangspunten		
Wat	**Wie**	**Kosten**
Opstellen gebiedsgerichte waardenkaart	BügelHajema – ontwerp	€ 5.000,--
Digitale dorpshuis van de Omgevingsvisie	BügelHajema – Marijn	€ 1.500,-- (basis)[3]
Eerste opzet Omgevingsvisie		€ 15.000,--
Subtotaal		**€ 21.500,--**
STAP 2: Uitwerken en terugleggen		
Ruwbouw Omgevingsvisie tot eerste concept		€ 20.000,--
Aanpassingsronde en uitwerking		€ 5.000,--
Digitaal festivalterrein	BügelHajema – Marijn	€ 1.500,-- (basis)[4]
Subtotaal		**€ 26.500,--**
STAP 3: Besluiten		
Ontwerp Omgevingsvisie		€ 10.000,--
Aanpassingsronde		€ 5.000,--
Digitale uitwerking Omgevingsvisie		€ 5.000,--
Subtotaal		**€ 20.000,--**
Totaal		**€ 125.400,--**

[3] De basisruimte is voor dit bedrag gebouwd. De vulling kan heel gevarieerd zijn met eigen bijdragen of bijdragen vanuit ons. De invulling zal nader worden bepaald evenals de werkverdeling daarin.

[4] idem